

Łódź, 27.10.2023.

dr hab. Tomasz Matuszak, prof. ASP
Instytut Rzeźby, Wydział Sztuk Pięknych
Akademia Sztuk Pięknych
im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi

**Recenzja opracowana w związku z postępowaniem
w sprawie nadania stopnia doktora mgr Aleksandrze Kwiecień
wszczętym na Uniwersytecie Technologiczno-Humanistycznym im. Kazimierza
Pułaskiego w Radomiu w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej: sztuki
plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.**

Opinia sporządzona została w oparciu o przedstawioną przez kandydatkę dokumentację w formie pisemnej i cyfrowej, zawierającą pisemną rozprawę doktorską pt. *PRZESTRZEŃ OSOBISTA – POSZUKIWANIE WŁASNEJ TOŻSAMOŚCI W SZTUCE* oraz merytorycznym opisie pracy praktycznej doktoratu składającego się z trzech części pt. *Osobność w przestrzeni - Granice pamięci, Notatki miejsc, Wielokrotność*.

Podstawowe dane o kandydacie

Mgr Aleksandra Kwiecień urodziła się w Radomiu. W latach 1991-1997 studiowała na Wydziale Architektury Wnętrz i Wzornictwa Przemysłowego w Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu. W 1997 roku obroniła dyplom w pracowni Projektowania Stanowiska Pracy u prof. Wilhelma Semaniszyna. Po zakończeniu studiów przez kilka lat wykonuje prace na rzecz drukarni poligraficznej. W latach 2002-2006, pracuje jako asystentka w Pracowni Działań i Struktur Wizualnych prof. Henryka Hoffmana i prof. Bogumiła Łukaszewskiego na Wydziale Nauczycielskim Politechniki Radomskiej. Prowadzi również samodzielnie zajęcia z kompozycji i kształtowania otoczenia na studiach dziennych i zaocznych. W latach 2009 - 2014 pracuje na stanowisku asystenta w Katedrze Architektury i Form Przemysłowych w pracowni Projektowania Mebla i w pracowni Podstaw Projektowania Architektury Wnętrz. Od 2014 jest zatrudniona jako asystentka na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego w Radomiu. Prowadzi zajęcia z podstaw projektowania architektury wnętrz, projektowania wyposażenia wnętrz, projektowania przestrzeni zewnętrznych oraz estetyki designu. Do jej twórczych zainteresowań należą architektura wnętrz, projektowanie, malarstwo i rysunek.

Jest aktywna w działalności organizacyjnej na rzecz Uczelni. Pełni funkcję koordynatora wielu wystaw i inicjatyw artystycznych organizowanych na terenie Uczelni i poza nią. Z wielu należy wymienić np. projekt współfinansowany przez Unię Europejską „Uniwersytet dzieciom” na którym prowadzi zajęcia czy Festiwal Nauki i Sztuki „Free Radom Festiwal”. Była też kuratorem wystaw studenckich, opiekunem Koła Naukowego, członkinią Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej. Jest też kierownikiem pracy badawczej pt. „Kształt i charakter zewnętrznej przestrzeni wydziału Sztuki UTH w Radomiu”. Jest współautorem programu nauczania dla kierunku Architektura Wnętrz dla studiów Magisterskich. Jest kuratorem uczelnianej Galerii Pentagon i Galerii Rogatka. W 2023 roku wygłosiła wykład pt. „Sztuka haptyczna początkiem ery post-wizualnej” na 3 Biennale Akcesoriów Ubioru.

Z jej biogramu dowiadujemy się, że prowadzi aktywną działalność artystyczną. Bierze udział w ponad dwudziestu wystawach zbiorowych i dwóch indywidualnych. Oraz prowadzi prace z dziedziny projektowania architektury wnętrz przestrzeni publicznych i prywatnych.

Ocena części opisowej i realizacyjnej dzieła

Pani Aleksandra Kwiecień przedstawiła do oceny dysertację doktorską w formie cyfrowej i papierowej, w której znajdujemy opisową część dysertacji wraz z załączoną dokumentacją fotograficzną ocenianego dzieła.

Praca teoretyczna Pani Aleksandry Kwiecień składa się z jasno określonych rozdziałów, opatrzonych wstępem, przypisami, spisem bibliograficznym, streszczeniem i dokumentacją fotograficzną doktoratu. Praca *PRZESTRZEŃ OSOBISTA – POSZUKIWANIE WŁASNEJ TOŻSAMOŚCI W SZTUCE* to analiza problematyki tożsamościowej, badająca swoją pozycję w rzeczywistości na podstawie własnej praktyki artystycznej. Autorka wychodzi od pytań: „kim jestem, jaka jestem, budujące moją osobowość i osobność, składające się na tożsamość”. Dysertacja oscyluje wokół dążenia do poznania prawdy o sobie, do nieustannej analizy własnego wnętrza i okalającej rzeczywistości, zmiennych i polaryzujących czynników wpływających na osobę autorki.

Pani Kwiecień w swej analizie odwołuje się do triady pojęć *Miejsca, Pamięci i Tożsamości* jako głównych czynników kształtujących drogę twórczą autorki. Te trzy pojęcia łączą się z domem Heleny i Stefana Potworowskich, w którym miała okazję w młodości spędzać wakacje i inne pobyty. Pamięć o tym miejscu jest żywa i przejawia się w ciągłej i nawracającej narracji obrazów fotograficznych wykorzystywanych w pracy praktycznej doktoratu. Teoria miejsca jako oryginalnego i wyjątkowego, definiowana jako tożsamościowa, relacyjna i historyczna występuje tutaj jako budulec własnej tożsamości i jest przeciwstawiona teorii *Nie-miejsca* Marca Augé, do których należą nowoczesne tranzytowe budynki hipermarketów, lotnisk, galerii handlowych czy autostrad, które w swych założeniach architektonicznych są bezosobowe i anonimowe. Adres z dzieciństwa staje się dla autorki przestrzenią pamięci, miejscem wspomnienia, *przestrzenią zapachów, faktur, kolorów* i staje się depozytariuszem znaków i symboli. Fragmentaryczna pamięć

autorki dysertacji dotycząca zdarzeń i konkretnego miejsca gwarantuje ciągłość w czasie i jest łącznikiem przeszłości z teraźniejszością. Za Zygmuntem Baumanem analizuje pojęcie konieczności tworzenia się tożsamości ludzkiej w obliczu niepewności istnienia, jego manipulowalności i niedookreślenia. Przytacza koncepcje myśliciela, że w sytuacji zmiennej i płynnej rzeczywistości człowiek na końcu zwraca się ku sobie w nadziei na znalezienie pewnego punktu oparcia.

Autorka dysertacji porównuje życie do pielgrzymowania czy wędrówki i w realizacji tej drogi dopatruje się znamion tworzącej się własnej tożsamości. Przekonanie to oddaje w słowach: „Wśród wielu niepewności i meandrów pytań mam przekonanie co do zasadniczej prawdy: moja tożsamość to droga. Czasem wędrowca z precyzyjnie określoną destynacją, nierzadko włóczęgi, odnajdującego się w zagubieniu. Szukając sensów i znaczeń najmocniej rezonuje ze mną i we mnie nomad jako figura tego, który w swoim DNA ma nieustanny ruch, zmianę i wędrówkę, choć najczęściej bez z góry określonego planu i ram czasowych”. Z drugiej strony wielokrotnie w swojej pracy doktorskiej Pani Kwiecień odwołuje się do *pedagogiki miejsca* i znajduje tezy za współczesnymi myślicielami, że to dom jako miejsce jest budulcem formowania siebie, osobistych wizji dotyczących świata co może się przyczynić do konstruowania osobistej tożsamości. Tak więc zakorzenienie w określonym miejscu i jego otoczeniu daje początki tworzenia się zrębów tożsamościowych, o które trzeba dbać i nad którymi trzeba pracować przez całe życie. To zakorzenienie opisywane w części pisemnej dysertacji przejawia się w postaci wspomnień, obrazów, zdarzeń, migotliwych strzępów pamięci, które w pracy praktycznej doktoratu reprezentują fotografie czy raczej użycie ich fragmentów w budowaniu swych instalacji i obiektów. Autorka daje się *nieustannie porywać przepastnej otchłani przeszłości, z której czerpie fundament do wyrazu artystycznego, który jutro lub pojutrze ujrzy światło dzienne*.

W trzecim rozdziale pracy doktorskiej Pani Aleksandra Kwiecień opisuje swoje inspiracje i postawy twórcze, które wpłynęły na jej własne stanowisko i odnajduje w nich motywacje dla osobistych działań artystycznych. Dotyczy to trzech artystów Mirosława Bałki, Louise Bourgeois i Zuzanny Janin. W każdym przypadku podaje konkretne przykłady prac w odniesieniu do materii pamięci, w której wymienieni artyści się poruszają. Analizuje tę pamięć w ujęciu występującej pewnej symultaniczności teraźniejszości i przeszłości za sprawą umiejętności przywoływania i zanurzania się we wspomnieniach. U Bałki jest to rodzinny dom, który artysta wykorzystuje do w swych wideo jako tworzywa, u Louise Bourgeois to klatki - komórki stające się niezwykle metaforą ludzkiej egzystencji a u Zuzanny Janin tkaninowe instalacje w postaci pokrowców będących symbolem prywatnych przestrzeni chronionych przed zniknięciem w czeluściach niepamięci.

Ten rodzaj artystycznego uprawiania *archeologii pamięci* dał również Pani Kwiecień szereg impulsów do pracy nad częścią praktyczną doktoratu zatytułowanym „Osobność w przestrzeni”. Praca składa się z trzech części instalacji i obiektów posiadających również swoje odrębne podtytuły. Praca w warstwie znaczeniowej oscyluje wokół rejestracji cząstek osobistej pamięci a reprezentują ją w tym zakresie fragmenty powiększonych i przedrukowanych fotografii z rodzinnego albumu. Każdy z obiektów jest utrzymany w podobnej kolorystyce i przy użyciu podobnych środków co ma na celu jak sądzę unifikację i połączenie formalne przedstawionych prac do oceny. Jednakże trzy poszczególne prace w

moim odczuciu posiadają również być może nie uświadamiane do końca przez autorkę inne inspiracje formalne wywodzące się z historii sztuki. Największa gabarytowo instalacja to *Granice Pamięci*. Złożona jest z dużych prostokątnych parawanów z widocznymi gdzieś fragmentami starych fotografii jest utrzymana w charakterze bardzo malarskim wręcz taszystowskim. Monochromatyczne plamy i zacieki, chlapnięcia czarnej farby i smoły przysłaniają fragmenty drukowanych fotogramów w bardzo różnym stopniu dając efekt niezwykle malarski. Użycie określonych materiałów, ich konkretny rozmiar, połyskujące duże powierzchnie parawanów paradoksalnie przypominają estetykę wcześniej wspomnianych *nie miejsc* galerii handlowych czy lotnisk i tym samym sprawiają, że odniesienia niezwykle prywatne i intymne nabierają bardziej anonimowego charakteru przez to zaczynają być bardziej uniwersalne i stają się ekranami, w których widz może znaleźć własne odbicie. Inna praca pt. *Notatki z miejsc* jest utrzymana w podobnej kolorystyce co *Granice pamięci* natomiast formalnie operuje zupełnie innym stylem przywołując najbardziej estetykę arte povera. W tym wypadku w kontraście do poprzedniej instalacji autorka używa materiałów zwykłych, „biednych” zacierając ślad fotografii prawie do zera. To swoistego rodzaju książka pamiętnik, z którego niewiele możemy wyczytać tak jakby upływający czas doszczętnie zamazał rejestr pamięciowy. Niezwykle ciekawa praca pt. *Wielokrotność* to spionizowany układ prostopadłościennych modułów w stylu artystycznego foto-obiektu wywodząca się z lat 60 i 70 artystów konceptualnych czy zgromadzonych wokół *Warsztatu* łódzkiej filmówki. W mojej opinii ta praca jest najcelniejszą materializacją koncepcji archeologii pamięci przedstawioną przez Panią Aleksandrę Kwiecień. Nierówno na sobie poustawiane moduły przedstawiają intymne fotografie autorki czasem rozmyte czy nieostre. Przedstawiają fragmentaryczną opowieść w oparciu o osobiste wspomnienia zarejestrowane w postaci fotografii. Figuratywność wizerunków jest skonstrastowana z geometrią poszczególnych kadrów ścian modułów. Przemieszczając się dookoła jesteśmy świadkami swoistego collage'u retrospekcji w postaci fragmentarycznego bardzo osobistego śladu pozrywanego filmu własnych wspomnień. Jest to praca bardzo osobista i zarazem niezwykle uniwersalna. Całość prezentacji doktorskiej sprawia wrażenie spójnej i koherentnej za sprawą podjętego i konsekwentnie opracowanego tematu, gdzie triada miejsce - pamięć - tożsamość stają się wspólnym mianownikiem i spoiwem, a różnice w dobieraniu formy w poszczególnych dziełach nie dziwią w postmodernistycznej praktyce artystycznej.

Opisując poszczególne prace doktoranckiej i wspominając o różnicach stylistycznych poszczególnych obiektów nie staram się czynić z tego zarzutu, lecz zwrócić uwagę autorki na powyższe być może nie do końca uświadomione aspekty. Praca pisemna odnosząca się bardzo mocno do przeżyć z przeszłości budujących tożsamość artystyczną nie jest jak mi się wydaje jedynym źródłem tej tożsamości. Użycie określonych środków wyrazu w pracy praktycznej doktoratu i modelowanie instalacji i obiektów w określonej formie odwołującej się do konkretnych przykładów w historii sztuki wskazuje, że tożsamość artystyczna autorki jest w równej mierze ukształtowana przez edukację artystyczną i wiedzę na jej temat. Reasumując, na płaszczyźnie znaczeniowej Pani Kwiecień bardzo znacząco odwołuje się to postawionej tezy *miejsca i pamięci*, jednakże w warstwie formalnej do mocno jak mi się wydaje (czego daje dowód swoimi dziełami) zakorzenionej tradycji sztuki nowoczesnej.

Na podstawie przedstawionych przez kandydatkę materiałów stwierdzam, że Pani Aleksandra Kwiecień jest interesującą osobowością artystyczną, która mając szeroką świadomość materii, w której się porusza oraz możliwości artystyczne, potrafi te elementy w odpowiedni sposób dobrać, starając się znaleźć swój własny język artystyczny.

Artystyczna i intelektualna wartość przedstawionych do oceny dzieł, jak również wysoki poziom zaprezentowanej pracy teoretycznej, pozwalają mi w jednoznaczny sposób stwierdzić, iż aktywność Pani Aleksandry Kwiecień wnosi pozytywny wkład w rozwój współczesnej praktyki artystycznej.

W związku z powyższym, stwierdzam, że praca doktorska mgr Aleksandry Kwiecień spełnia wymogi określonych w ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1789) i popieram wniosek o nadanie mgr Aleksandrze Kwiecień stopnia doktora w dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

dr hab. Tomasz Matuszak, prof. ASP

